

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Александър Николов Николов

Катедра по стара история, тракология и средновековна история

Исторически факултет, СУ „Св. Климент Охридски”

Относно:

Конкурс за заемане на академичната длъжност "доцент" по професионално направление 2.1. Класическа филология, за нуждите на ФКНФ, обнародван в ДВ, бр. 21 от 15 .03. 2022 г.

1. Данни за конкурса

Конкурсът за доцент е обявен за нуждите на Факултет по класически и нови филологии (СУ "Св. Климент Охридски"), Катедра „Класическа филология“. Единствен кандидат по конкурса е гл. ас. д-р Цветан Стефанов Василев. Подадените от него документи отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и по същество дават възможност за оценка на научната му продукция и изследователската му дейност. Информацията за наукометричните показатели на продукцията на кандидата показва, че те напълно съответстват на минималните национални изисквания и по четирите групи показатели.

2. Данни за кандидата.

Образование и професионално развитие. Преподавателска и проектна дейност.

Цветан Василев завършва висшето си образование във Факултета по класически и нови филологии на СУ "Св. Климент Охридски" със степен магистър по класическа филология през 2006 г, със специализация по средновековна латинистика. През 2014 г. е назначен за редовен асистент към Катедрата по класическа филология, а през 2016 г. защитава дисертация на тема „Езикови особености на гръцките надписи в стенописите на църкви с двуезични надписи от 17. век в България“. През същата година печели и конкурс за главен асистент към Катедра “Класическа филология”. През 2021 г. Цветан Василев е назначен и за главен асистент към Кирило-Методиевския научен център-БАН. Той води курсове по латински и старогръцки за студенти от ОКС „Бакалавър“ във ФКНФ и курсове

по латински език за студенти от ОКС“Магистър“ в ИФ. Владее, освен класическите езици (латински, старогръцки и старобългарски“), също английски, немски и руски език. Научните му интереси са в областта на средновековната латинистика и неолатинистиката, средновековната латинска палеография, средновековната и поствизантийската гръцка епиграфика.

Цветан Василев е взел активно участие в шест проекта. Първият от тях, между 2014-2017 г. е проект на Института за изследване на изкуствата при БАН и е посветен на пътищата на балканските зографи и поствизантийското художествено наследство в България. Плод на участието му в този проект е монографията „Гръцкият език в църквите със смесени надписи от XVII век в България. Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2017. Втори по време е проектът “Гутенберговата революция и българите” (Договор № ДН 10/9), ЮЗУ „Неофит Рилски“, 2016 – 2020. Последните два проекта, на които е ръководител, са посветени на разчитането, превода от латински на български език и тексткритичното издание на двутомния труд на Петър Богдан Бакшич „За древността на бащината земя и за българските дела“, излязло през 2020 г. От 2021 г. кандидатът е започнал нов проект „Подбор, ревизия и редактиране на поствизантийски църковни стенописи от 17 в. с цел кодирането им за електронен епиграфски корпус“, № 80-11-363/06.08.2021 г. Не на последно място, Цветан Василев участва и в проекта „Студентски практики“ от 2016 г.

Описание на научните трудове на кандидата:

Кандидатът е представил два списъка с публикации. Единият съдържа всичките му публикации, включващ три монографии, една глава от колективна монография, 8 статии и студии в научни списания и 5 статии и студии в сборници. От тях 5 са на английски език. В конкурса Цветан Василев участва със седем свои публикации, от които две монографии и 5 статии и студии, публикувани в научни списания (4) и сборници (1). Две от статиите са на английски език. Именно на тази част от публикациите ще се спра, съобразно законовите изисквания.

Първа по време от монографиите на кандидата е „Гръцкият език в църквите със смесени надписи от XVII век в България”. Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2017. В нея са описани, преведени и коментирани 225 гръцки надписа (121 свитъчни) от 18 църкви с двуезични надписи от XVII в. Приложена е и пълна фотографска документация към епиграфския материал. Кандидатът е направил детайлна класификация на надписите съобразно техните езикови особености, въз основа на широка теоретична база в областта на ранното новогръцко езикознание. Направена е възстановка на механизмите за писане на гръцки надписи в една, предимно негръцка, езикова среда и различните стратегии при съставянето на различните типове надписи. В тази връзка са описани детайлно и грешките при съставянето на надписите, явлението биалфабетизъм, визиращо смесването на гръцки и кирилски букви в определени надписи. Не на последно място Цветан Василев е дефинирал функцията на гръцките текстове в изследваните надписи като част от общото визуално въздействие на стенописа и в контекста на общото сакрално послание на текста във взаимовръзката му със съответния образ. Изследването на поствизантийските гръцки надписи в България е всъщност една многообещаваща насока в научните интереси на Цветан Василев, а представеното изследване има пионерски характер в редица направления при проучването на този епиграфски материал. В тази връзка, както вече отбелязах, кандидатът се е включил в много интересен проект за дигитализацията на този материал.

Втората монография, с която се представя кандидатът, е вторият том от изследване, посветено на превода и издаването на труда на Петър Богдан Бакшич *De antiquitate paterni soli et de rebus Bulgaricis*. Тъй като двата тома не могат обаче да бъдат абсолютно разделени, тук ще се спрем на цялостното изследване. То е посветено на новооткрития ръкопис на съчинението на архиепископ Петър Богдан Бакшич *De antiquitate paterni soli et de rebus Bulgaricis*. Тук кандидатът показва отново отличните си умения на учен-филолог и историк, със засилени интереси в областта на медиевистиката. Всъщност обстоятелството, че тази нелека задача бе поверена на него, е щастливо съвпадение, тъй като Цветан Василев притежава енергията на младостта и уменията на вече изграден изследовател, които са му помогнали да се справи, по мое мнение, с едно истинско предизвикателство. Изследването се състои от два тома, от които първият представлява превод, снабден обаче и с оригиналния латински текст на съчинението и обширен коментар под линия. Тук Цветан

Василев е успял да се справи отлично с клопките на късноренесансовия латински език, използван в Папската институция и нейните многобройни разклонения, а също и с коварните исторически реалии на 17 в., когато актуалното състояние на нещата се смесва с ерудитското, почерпано от класическите източници, познание, което обаче понякога е подвеждащо, както за автора на текста, така и за неговия изследовател и издател. Трябва да отбележим абсолютно професионалното оформление на изданието, с ясно отразени принципи на превода и изданието на текста, бележки върху ортографията и пунктуацията, разделянето на параграфи и множество други безкрайно важни детайли, които позволяват един късносредновековен или ранномодерен ръкопис да бъде убедително представен пред съвременната публика. Най-сетне имаме и обобщена и обновена версия на биографията на Петър Богдан, прекрасна библиография и прецизно изработени индекси на имената, географските реалии и термините.

Вторият том представлява мащабно проучване на различни аспекти на текста, епохата, автора. Съществено място заема палеографското изследване на ръкописа, което също е направено според всички правила на науката. Направен е анализ на ръкописа, в резултат на който се доказва, че ръкописът е препис, а не оригинал. Осъществен е и текстологичен анализ, в резултат на който са установени множеството ползвани от автора източници. Осъществена е класификация на източниците по жанрове: исторически, църковно-исторически, църковно-географски, агиографски, догматични, „обща места“, картографски източници, пътеписи, документи, кореспонденция. Представен е пълен опис на източниците в хронологичен ред, включващ над 100 произведения от над 70 автора. Осъществен е езиков анализ на текста, в резултат на който са установени редица особености на авторския стил, като опит за спазване на нормите на класическия латински език и влияния от езика на използваните източници.

Двата тома на изследването са органично свързани и показват изключителната зрялост и умения на д-р Цветан Василев, който започва да се утвърждава като един от експертите в тази област в родната медиевистика. Трудът представлява първо по рода си цялостно филологическо изследване и представяне на ръкописа на трактата на Петър Богдан.

Представените студии и статии са свързани и с двете монографии. Бих искал да изтъкна статията “Апостолическо писмо за назначението на Илия Маринов за Софийски епископ от 29 юли 1624 г. “, която представя за първи път в превод и оригинал документ,

цитиран частично в историческия трактат на Петър Богдан „За древността на бащината земя и за българските дела“. Подобен характер има и една публикация на кандидата под печат, която третира въпроса за новооткрито папско бреве относно учредяването на кустодията България и Влахия през 1624 г. Отново въз основа на текста на Петър Богдан се идентифицира непознат на науката документ. Това ни подсказва, че тепърва пълното издание на текста на съчинението на Петър Богдан ще дава материал за нови открития, което подсилва неговото значение за науката.

Другите три публикации, с които Цветан Василев кандидатства за академичната длъжност „доцент“ са свързани тематично с първата монография. От тях две са на английски език- първата, посветена на византийска епиграма от нартекса на Кремиковския манастир (1493 г.) и статия, посветена на проблема за двуезичието в поствизантийските надписи в балканското изкуство. Третата статия, в съавторство с Елка Бакалова, е посветена на образите на св. Теодор Студит в България и техния балкански контекст. Всички те са свързани с отделни аспекти от функционирането на гръцките надписи в сферата на монументалната християнска живопис от периода на османската власт по нашите земи. Приложените справки за покриване на минималните национални критерии и по четирите групи показатели, демонстрират пълно покриване на тези критерии.

Мога смело да обобщя, че д-р Цветан Василев, макар и все още принадлежащ към младата генерация изследователи, вече е показал значителни умения и зрялост в своите публикации, което го прави напълно достоен кандидат за предлаганата академична длъжност „доцент“.

3. Заключение:

Преподавателската, научната и проектна дейност на гл. ас. д-р Цветан Стефанов Василев съответстват напълно на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“ според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за неговото прилагане. Въз основа на това обстоятелство имам удоволствието да предложа на уважаемото жури да присъди академичната длъжност

„доцент” на гл. ас. д-р Цветан Стефанов Василев по професионално направление 2.1.
Класическа филология и да пожелаая на кандидата бъдещи професионални успехи.

12.06. 2022 г.

гр. София

Подпис:

/проф. д-р Александър Николов/